

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВИХ УСТАНОВ

*Н.М.Перепелиця, аспірантка
Інститут аграрної економіки УААН*

Ефективний бізнес у сучасному світі — це бізнес, побудований на інноваціях.

Сучасний кризовий стан багатьох сільськогосподарських підприємств, коли всі можливості розвитку економічної системи вичерпані, підтверджує актуальність використання досягнень науково-технічного прогресу. Тривала відсутність нововведень призвела до застою виробництва, зниження якості й конкурентоздатності виготовлюваної продукції, а відтак — падіння економічних результатів діяльності.

Кардинальні зрушення в розвитку аграрної сфери зможуть відбутися лише на основі інноваційного типу відтворення її виробничого потенціалу. Інновації ж створюються наукою, а за умов ринкової економіки застосовуються у виробництві на основі їх комерціалізації. Недооцінка ролі інновацій, наукових досягнень є однією з причин, які негативно впливають на розвиток аграрно-промислового комплексу.

В умовах ринку товаровиробники і наукові установи однаковою мірою зацікавлені, щоб наукові розробки без затримки впроваджувалися у виробництво, щоб злагоджено працювали створені ними оперативні системи інформування клієнтів про досягнення науки і передового досвіду не тільки в Україні, але й за її межами.

Інновація це не просто винахід чи нововведення. Поняття інновації включає в себе як нову ідею, замисел, так і процес наукових досліджень, створення і інвестування наукової продукції. Інноваційна діяльність охоплює ланцюг інвестування, створення і впровадження інновацій. Отже, на нашу думку інноваційний потенціал наукових установ — сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, освітніх можливостей, що складають основу інноваційної діяльності наукового підприємства.

Інноваційна діяльність наукової установи — це комплексний процес дослідження поставленої проблеми, створення наукової продукції, економічного обґрунтування застосування інновацій та їх впровадження у виробництво з метою досягнення певного економічного ефекту [1].

Загроза зовнішньої експансії в інноваційній сфері та досить вірогідні перспективи втрати внутрішнього ринку ставлять перед аграрною наукою настійну вимогу не лише генерувати конкурентоздатні ідеї, але й широко пропагувати переваги вітчизняної, адаптованої до місцевих умов наукової продукції з метою її комерціалізації.

Однією з важливих умов успішного функціонування в ринкових умовах науково-дослідних інститутів аграрної сфери і реалізації наукової продукції, як їхнього товару, є платоспроможний попит сільськогосподарських підприємств, а також господарств населення.

Біологічні нововведення (сорти і гібриди сільськогосподарських культур) мають безперечний пріоритет у сучасних наукових дослідженнях, тому що їх поширення (впровадження) не потребує великих інвестиційних ресурсів, на відміну від технічних, хімічних та технологічних нововведень, і може бути в першу чергу освоєний у сільськогосподарському виробництві.

Нами проведено економічну оцінку результатів інноваційної діяльності Інституту овочівництва і баштанництва УААН. Основними напрямками досліджень інституту є : удосконалення методів і способів створення нових високопродуктивних сортів і гібридів овочевих, баштанних культур і картоплі, їх насінництва і насінневедення, розробка та впровадження ефективних технологій їх вирощування, зберігання і переробки, економічне обґрунтування ведення галузі.

Для визначення можливості використання інновації, як засобу розвитку, та з метою вивчення конкурентоздатності нових сортів та гібридів овоче-баштанних культур вітчизняної селекції, нами досліджувалась їх економічна результативність, як одного з видів біологічних інновацій. Узагальнюючим економічним показником вважаємо рівень рентабельності нововведення. З даних таблиці 1 видно, що найвищу рентабельність в умовах відкритого ґрунту

дають сорти помідорів вітчизняної селекції Лагідний – 109,4%, Унавський – 104,3 %, Аміко – 96,3%.

Таблиця 1

Економічна оцінка нових сортів помідорів вітчизняної та зарубіжної селекції для відкритого ґрунту

Економічні показники	Вітчизняні сорти				Зарубіжні сорти		
	Флора, ЮБ - базовий варіант	Лагідний, ЮБ	Аміко, ЮБ	Унавський, ЮБ	Робот, Франція	Пінг Понт, Нідерланди	Новічок, Росія
Виробничі витрати на 1 га, грн.	10757	11157	10964	11082	11245	10889	11006
Урожайність, ц/га*	486	584	538	566	521	436	464
Прибуток з 1 га, грн.	8683	12203	10556	11558	9595	6551	7554
Рівень рентабельності, %	80,7	109,4	96,3	104,3	85,3	60,2	68,6
Продуктивність праці, грн./люд.год	15,69	16,55	16,18	16,41	16,03	15,17	15,47
Очікуваний економічний ефект, грн./га	-	3520	1873	2875	912	-2132	-1129

* в середньому за 2000-2002 роки

Проведений аналіз показує, що застосування сорту Лагідний дає найбільший економічний ефект – 3520 грн. на 1 га, при цьому продуктивність праці зростає на 5,5 грн. на 1 люд.год., а собівартість 1 ц продукції зменшується на 13,6 грн., при цьому індекс впливу зниження рівня затрат праці на собівартість продукції становить 1,20, а індекс впливу загальних витрат на собівартість продукції – 0,96. Сорти Унавський та Аміко теж дають високий економічний ефект від їх застосування у виробництві.

В умовах закритого ґрунту рекомендовано використовувати гібриди помідорів Скарб, Самоцвіт, КДС-5, рентабельність яких складає відповідно – 101,4%, 95,1%, 92,4% (табл.2).

Таблиця 2

Економічна оцінка нових гібридів помідорів вітчизняної та зарубіжної селекції для закритого ґрунту

Економічні показники	Вітчизняні сорти				Зарубіжні сорти					
	Скарб, ІОБ	Самощіт, ІОБ	КДС-1, ІОБ	КДС-5, ІОБ	Левопольд, Росія	Петула, Нідерланди	Талиця Росія - базовий варіант	Красна стріла, Росія	Диво, Росія	Підмосковний, Росія
Виробничі витрати на 1 га, грн	62566	62435	61895	62380	93780	93220	93108	94312	93332	93387
Урожайність, кг/м.кв*	14	13,5	11,6	13,3	14	12	11,6	15,6	12,4	12,6
Прибуток з 1 га, грн	63434	59365	42505	57620	32220	14780	11292	46088	18268	20013
Рієнь рентабельності, %	101,4	95,1	68,8	92,4	34,4	15,8	12,1	48,9	19,6	21,4
Продуктивність праці, грн/люд.год	14,04	13,66	12,02	13,49	14,04	12,37	12,02	15,33	12,71	12,88
Очікуваний економічний ефект, грн/га	52142	48073	31213	46328	20928	3488	-	34796	6976	8721

* в середньому за 2001-2002 роки

Проведені дослідження показали, що застосування гібриду Скарб замість гібриду Талиця в умовах весняних плівкових теплиць дає найбільший економічний ефект — 52142 грн. на 1 га, тоді як продуктивність праці зростає на 16,8 грн. на 1 люд.год., а собівартість 1 ц продукції знижується на 44,3 грн., при цьому індекс впливу рівня затрат праці на собівартість продукції становить 1,20, а індекс впливу загальних витрат на собівартість продукції — 1,48. Що свідчить про те, що за рахунок підвищення продуктивності праці собівартість продукції зменшується на 20%, і на 48% зменшуються загальні витрати на виробництво товарної продукції. Результативним буде також застосування таких гібридів вітчизняної селекції як Самоцвіт та КДС-5.

Таким чином сорти та гібриди вітчизняної селекції, що є результатом наукових розробок Інституту овочівництва і баштанництва УААН, не тільки не поступають аналогам зарубіжної селекції, а й більш ефективні для виробництва, тому що забезпечують високий рівень економічної віддачі.

Отже, широке і швидке впровадження нових конкурентоспроможних сортів і гетерозисних гібридів F1 та супроводжуючих їх технологій, розроблених для ґрунтово-кліматичних умов відповідних зон України, сприяє значному збільшенню валового урожаю овочевих і баштанних культур, поліпшує якість продукції і в кінцевому результаті підвищує ефективність галузі овочівництва.

З 778 сортів і гібридів F1 овоче-баштанних культур, що внесено до Державного реєстру сортів рослин України на 2004 рік, 362 сорти і гібриди F1 вітчизняної селекції, з яких 198 — селекції Інституту овочівництва і баштанництва. Таким чином, переважно до Державного реєстру сортів рослин на 2004 рік включено сорти зарубіжної селекції — 416 сортів, що становить 53%.

Експансія західних насінневих фірм, що сьогодні мають більші фінансові можливості, ніж вітчизняні науково-селекційні центри, створює проблему впровадження в масове виробництво сортів національної селекції, прирікає на економічну блокаду власний селекційний матеріал, генетичні можливості якого для природнокліматичних умов України є кращими [2].

Низький попит на наукову продукцію значною мірою відбивається на процесі наукових досліджень, як наслідок — багато наукових організацій знаходяться на межі фінансового краху. Необхідна виважена державна політика щодо захисту власного інноваційного ринку.

З метою активізації комерційної діяльності в наукових установах доцільно створити служби маркетингу, які проведуть моніторинг ринку, визначать потреби потенційних споживачів, організують широку рекламу власної продукції та ін.

З метою вивчення інноваційного потенціалу науково-дослідних установ аграрної сфери проведено економічну оцінку результатів їх інноваційної діяльності, а саме — одного з видів біологічних інновацій — нових сортів і гібридів овоче-баштанних культур вітчизняної та зарубіжної селекції для відкритого та захищеного ґрунту. Проведені дослідження довели конкурентоздатність наукової продукції та високий інноваційний потенціал вітчизняних наукових установ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Н.М.Перепелиця. Реалізація інноваційного потенціалу наукових установ.// Економіка АПК. — 2003, -№6 -С.54-57.
2. О.В.Ручкін, А.М.Рудь, Л.М.Урюпіна, В.П.Рудь, О.П.Стовбїр, О.Т.Рудницька, В.І.Маслова. Особливості визначення річного економічного ефекту від використання нового сорту чи гібриду F1 //Агроінком. — 2002.-№8-9. -С.62-64.

УДК 338.43.01:334.012.23

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРОТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

*В.О.Прижбило, директор Анакіївського сільськогосподарського технікуму
Одеський державний аграрний університет*

Фінансове оздоровлення сільськогосподарських підприємств неможливе без застосування прогресивних технологій, які базуються на використанні самої досконалої сільськогосподарської техніки.